

Identita

Základy psychologie a sociologie

Svatomartinská výuka 11. 11.

Osobní identita - více či méně uvědomované představy, které má o sobě samé osoba

Sociální identita - určuje sociální příslušnost, členství v určité kategorii lidí

Běžné koncepce: totožnost, stejnost osoby v čase, stejnost osob tvořících sociální společenství (kategorie)

Postmoderní přístupy: identita měnící se podle situace, času, místa, okolností, roztržitost

Politika identity – sociální hnutí usilující o uznání, boj proti diskriminaci ■

Diskuse o národní, občanské identitě

Od identity odvozujeme konání „udělal to proto, protože se cítí být...“

Dichotomie v pojetí identity

- Autenticita-integrita-kontinuita-relativní stejnost v čase-sebedefinování-definování druhými-odlišnost od jiných-uvědomění si odlišnosti-afiliace s lidskými společenstvími
- V psychologii různé směry zkoumání identity (tři málo komunikující pohledy dle Macka – psychologie osobnosti, vývojová psychologie, sociální psychologie)
- Dichotomie jednotlivec x společnost z perspektivy kritické sociální psychologie

<https://www.youtube.com/watch?v=fr2PGbHHCWg&list=PL528A6A714B6796B6&index=7>

Základní teze

- Stále probíhající proces (identifikace, imitace, sebe-uvědomění, prožívání rozporů mezi aktuální situací a ideálem...)
- Ve společnosti se utvářejí „senzitivní momenty“, období, kdy se očekává určitá proměna, dosažení určitých charakteristik jako známka zralosti
- Self je konstruováno ve vztazích:
 - makro-úroveň kultury, ekonomiky, demografické aspekty, politické a institucionální hodnoty, materiální prostředí, třídu/socioekonomický status, etnicitu/rasu...
 - mikro-úroveň interpersonální komunikace, včetně médií – sdílené hodnoty, ideologie, normy, které jsou sociálně konstruovány a sdělovány prostřednictvím symbolů, významů, očekáváníí...

Teorie identity ega

- Vychází z psychoanalýzy, vývojové, poradenské a klinické psychologie
- Identita jako vnitřní stejnost, kontinuita sebe a jiných, organizace sebevnímání
- E.H. Erikson: propojení identifikací z dětství, současných identifikací a základních životních závazků, ego identita – vlastní schopnost udržet vnitřní stejnost a kontinuitu pro sebe i jiné
- Důležité aspekty:
 - Krize (výsledek vývoje v pozdější adolescenci je buď dosažení identity nebo zmatení identity)
 - Moratorium (adolescence jako doba, které je poskytována společností pro utvoření životaschopné identity, experimentování, zkoušení rolí)
 - Boj mezi egem a superegem
 - Stupně hodnotové orientace (děti – absolutní víra v autoritu, adolescenti - snaha asimilovat protikladné zdroje, dospělost – etika, zodpovědnost za sebe i za lidstvo)

James E. Marcia – pojetí identity

- při vývoji identity kombinoval přítomnost krize, hledání a závazků
- na základě toho definoval **4 potenciální stavy identity:**

difúzní identita - člověk v této fázi, stavu neprožívá krizi ani závazek, je velice snadno ovlivnitelný vrstevníky, často mění názory v souladu s očekáváním skupiny, které je členem, jeho sebehodnocení je závislé na hodnocení druhých

náhradní identita - stav, ve které jedinec své postoje, normy nekriticky přebírá od autorit, bez potřeby ověřovat je vlastní zkušeností

status moratoria je krize identity, spojená s pocity úzkosti a pochybnostmi, aniž by jedinec na sebe bral skutečné závazky, toto období je plné experimentací a zkoušení si rolí

dosažená identita - krize zažehnána, otázky čím jsem, co jsem jsou vyřešeny, dosažená identita spojuje přítomnost, budoucnost i minulost ve smysluplný celek, stadium moratoria a dokončené identity svědčí o vyspělosti jedince, lidé v tomto stavu mají vyšší self - esteem a mnohem větší blízkost reálného a ideálního já

lidé ve fázi náhradní a difúzní identity jsou často dogmatictí, neflexibilní

Možné stavy identity (v adolescenci)

	Závazek přítomný	Závazek nepřítomný
Krize přítomná	dosažení identity	moratorium
Krize nepřítomná	předčasně uzavřená identita	difúzní identita

Teorie sociální identity

- Tajfel a kol. výzkum meziskupinových vztahů a skupinových procesů
- Personální identita = přesvědčení o svých dovednostech, schopnostech a vlastnostech jako jedince
- Sociální identita = aspekt sebepojmu jedince odvozený od poznání svého členství v sociální skupině spolu s hodnotou a emocionálním významem spojeným s tímto členstvím
- Výzkum předsudků vůči členům jiných skupin, sebekategorizace – abychom mohli pozitivně smýšlet o sobě, potřebujeme pozitivně smýšlet o našich členských skupinách
<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/21802/predsudky-a-skupinova-prislusnost-teorie-skupinove-identity.html/>

Postmoderní přístupy — konstrukcionismus, diskursivní psychologie, narativní přístup

- Společné rysy:
 - Situační, dílčí aspekty identity, závislost na historii, kultuře
 - Utváření identity skrze interakci s druhými
 - Hodnoty a jejich interpretace, dynamika a kontinuální změny –
 - Identity se prolínají a splývají
 - Sbírká rolí jedince, jejich navrstvení, flexibilní střídání dle kontextu
 - Identita se soustavně tvoří a přetváří, pluralita měnících se významů, identita jako příběh o sobě - pro sebe i pro ostatní
 - Možnost nahlížení z různých úhlů
 - Význam jazyka
 - Otázky spravedlnosti
- V posledních letech kromě důrazu na jazyk i důraz na afektivní prožívání, tělesnost a materiálně, interdisciplinární přístup

- „Lidé vždy a všude mají vzájemné vazby k společenstvím, nějak chápou sami/y sebe, vyprávějí své příběhy o tom, kdo a co jsou nyní, kým byli a kým budou – a to vše je zdrojem jejich identity a předmětem zkoumání v této oblasti“ (Bačová, 2008, str. 124).